

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА**

БАЗИКА Сергій Костянтинович

УДК 351.711(477)+351.72

**МЕХАНІЗМИ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ
У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Хмельницькому університеті управління та права.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
СІЦІНСЬКИЙ Анатолій Станіславович,
Хмельницький університет управління та права,
завідувач науково-дослідної частини.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор,
заслужений працівник освіти України
ЛОПУШИНСЬКИЙ Іван Петрович,
Херсонський національний технічний університет,
завідувач кафедри державного управління та місцевого
самоврядування;

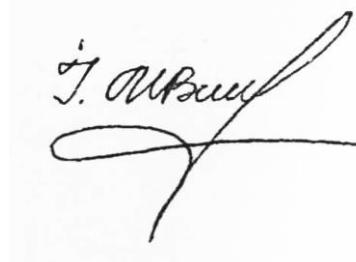
доктор наук з державного управління, доцент
ОБУШНА Наталія Іванівна,
Національна академія державного управління при
Президентові України, доцент кафедри публічного
управління та публічної служби.

Захист відбудеться *01 березня 2019 року о 15 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради К 70.895.01 Хмельницького університету управління та права за адресою: 29000, м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, 8.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Хмельницького університету управління та права (29000, м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, 38).

Автореферат розісланий *28 січня 2019 року*.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

І.В. Шевчук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Дослідження кращих світових практик парламентської діяльності засвідчують, що в країнах з усталеними демократичними традиціями інститут парламентського контролю у сфері публічних фінансів виступає, з одного боку, – важливим атрибутом консолідованої та розвинутої демократії у правовій державі, з другого – чітким індикатором існування незалежної системи державного фінансового контролю (далі – ДФК), підзвітності громадськості, а з третього – свідченням високого рівня розвитку громадянського суспільства та його активної участі в процесі вироблення державної політики й контролю за її успішною реалізацією.

З огляду на це, становлення парламентсько-президентської моделі представницького врядування в Україні обумовлює зміну вектора функціонування інституту парламентського контролю у сфері публічних фінансів у напрямку впровадження парадигмальних засад інноваційної моделі ДФК – публічного аудиту, яка вибудовується на принципах підзвітності, прозорості, економності, ефективності та результативності, та враховує сучасні тенденції розвитку парламентаризму. Все це виводить на порядок денний такі нові для нашої держави стратегічні завдання як визначення законності, результативності й ефективності управління публічними фінансами, якості публічного управління загалом, а також утвердження в державі єдиної вищої аудиторської інституції, яка є підзвітною лише Верховній Раді України, й незалежність якої гарантується Конституцією та законом.

Об'єктивна необхідність вирішення вищеокреслених завдань актуалізує перегляд теоретичних засад широкого кола суспільних відносин, пов'язаних із розвитком парламентського фінансового контролю (далі – ПФК) в умовах утвердження засад публічного управління в Україні та удосконаленням державно-управлінських механізмів, що його забезпечують.

Відзначимо, що концептуальним питанням парламентського фінансового контролю у світовій державно-управлінській практиці присвячено чималу кількість праць. Досить ґрунтовно ця проблематика розроблена в зарубіжних наукових школах, що представлені працями таких науковців, як: Т. Антіпова, Дж. Барбер, А. Баріларі, В. Двуреченський, Ж. Марку, М. Пауер, С. Степашин, М. Фліндерс, К. Фогель, Є. Чегринець, П.Б. Шпан та ін.

Студіювання наукових робіт вітчизняних дослідників у сфері парламентського фінансового контролю засвідчує, що найбільш значущими в контексті тематики дослідження є роботи таких науковців, як: М. Карліна, О. Молдована, А. Нечай, Н. Пришви, І. Розпутенка (розглядають теоретичні засади публічних фінансів); О. Александрович, І. Басанцова, В. Гейця, О. Іваницької, Н. Обушної, Ю. Слободяник (досліджують питання державного зовнішнього фінансового контролю (далі – ДЗФК) / аудиту публічного сектору); З. Варналія, П. Петренка, В. Симоненка, О. Шевчука (аналізують питання реформування ДФК в Україні в умовах євроінтеграційних процесів і висвітлюють механізми імплементації передового зарубіжного досвіду в систему зовнішнього ДФК України); Н. Виговської, О. Гетьманець,

І. Лопушинського, І. Луніної, В. Максимової, В. Піхоцького, І. Стефанюка (мають наукові надбання щодо загальної теорії контролю, основи методології та організації ПФК в Україні); В. Невідомого, В. Симоненка, А. Хмелькова (піднімають питання модернізації Рахункової палати України (далі – Рахункова палата) як вищої аудиторської інституції держави) та ін.

Окремим блоком, який допоміг сформуванню теоретико-методологічне підґрунтя дисертаційної роботи, необхідно виокремити наукові розробки з актуальних проблем парламентаризму та парламентського контролю загалом. Так, на формування авторського підходу до проблематики дослідження справили вплив наукові праці В. Бакуменка, Ю. Барабаша, Г. Журавльової, К. Лапатухіної, Л. Матвеєвої, А. Сіцинського, М. Сіцинської, С. Сороки та ін.

Праці вищезгаданих науковців є важливим внеском у розвиток теорії та практики парламентаризму та парламентського фінансового контролю зокрема. Однак наукові розробки щодо розвитку парламентського контролю у сфері публічних фінансів з урахуванням парадигмальних засад публічного аудиту поки що залишаються поза межами комплексного наукового аналізу. Зазначене підтверджує нагальну необхідність проведення в рамках галузі науки державного управління комплексного дослідження механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні, що й обумовлює актуальність і науково-практичну значимість теми, мету й завдання дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. В основу дисертації покладено результати досліджень і розробок, отриманих автором за безпосередньої участі в науково-дослідній роботі Хмельницького університету управління та права на тему “Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави” (ДР № 0108U008927). Роль автора як співвиконавця полягала в дослідженні концептуальних засад формування механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів та обґрунтуванні напрямів реформування Рахункової палати як вищої аудиторської інституції держави.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є теоретичне обґрунтування механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо їх удосконалення в умовах утвердження засад публічного управління в Україні.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено такі *завдання*:

- проаналізувати феномен “парламентського фінансового контролю” в науковому дискурсі та розвинути його понятійно-категорійний апарат;
- уточнити сутність публічних фінансів як об'єкту парламентського контролю та з'ясувати склад і головні ланки сфери публічних фінансів;
- уніфікувати механізми парламентського контролю у сфері публічних фінансів (соціально-економічний, правовий, організаційний) із позиції обґрунтування його комплексного механізму;
- виявити й систематизувати особливості формування та реалізації механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні;
- провести оцінку ефективності діяльності Рахункової палати та обґрунтувати перспективи її модернізації як вищої аудиторської інституції держави;

– розробити пріоритетні напрями удосконалення механізмів парламентського контролю за публічними фінансами в Україні з урахуванням можливостей імплементації зарубіжного досвіду в цій сфері.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення парламентського контролю у сфері публічних фінансів.

Предмет дослідження – механізми парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційного дослідження виступає діалектичний метод пізнання, а також системний та інституціональний підходи.

Для досягнення мети дослідження та вирішення поставлених завдань використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів і підходів, а саме: семантико-етимологічний (щодо визначення змісту базових понять дослідження та розроблення понятійно-категорійного апарату, пп. 1.1, 1.2, 1.3); історичний (дозволив окреслити еволюцію теорії публічних фінансів та розвитку ДФК, пп. 1.2, 2.1); загальнонаукового аналізу (у процесі аналізу наукових джерел та державних документів, які регламентують функціонування механізмів ПФК, пп. 2.1, 2.2, 2.3, 3.2); систематизації та узагальнення (щодо емпіричного упорядкування наукових концепцій у сфері парламентського контролю загалом та ПФК зокрема пп. 1.1, 1.2, 1.3, 2.1); системного аналізу (у процесі розробки теоретичних засад комплексного механізму ПФК, пп. 1.3); структурно-функціональний (у процесі уніфікації механізмів ПФК в Україні та з'ясуванні особливостей їх формування та реалізації, пп. 2.1, 2.2, 2.3); порівняльного аналізу здобутих даних (при виявленні прогресивних тенденцій ПФК за кордоном, пп. 1.3, 3.1); статистичний, графічний, табличний, середніх та відносних величин (для вивчення, групування та наочного відображення емпіричних даних у сфері ДФК, а також у процесі оцінки ефективності діяльності Рахункової палати у 2012-2017 рр., пп. 2.1, 2.3, 3.2); моделювання й абстрагування (при розробці моделі комплексного механізму парламентського контролю у сфері публічних фінансів, п. 1.3); діалектичний, синтез та індукція (при обґрунтуванні напрямів удосконалення механізмів ПФК в Україні та у процесі формулювання висновків роботи, пп. 3.2, 3.3); та ін.

Інформаційно-фактологічною базою дослідження є Конституція України, закони України, укази Президента України, нормативні акти Кабінету Міністрів України, міжнародні нормативно-правові документи у сфері аудиту публічних фінансів, аналітично-звітні дані Державної служби статистики України та Рахункової палати, теоретичні та методичні розробки вітчизняних і зарубіжних учених у сфері парламентського фінансового контролю, матеріали науково-практичних конференцій, інтернет-джерела, власні наукові публікації автора.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є актуальним комплексним дослідженням механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів, в якій запропоновано теоретичне обґрунтування механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів та розроблено науково-практичні рекомендації щодо їх удосконалення в умовах утвердження засад публічного управління в Україні. Зокрема:

уперше:

– обґрунтовано модель комплексного механізму парламентського контролю у сфері публічних фінансів як цілісної системи взаємодії соціально-економічного, правового та організаційного управлінських механізмів, що інтегративно об'єктивуються через: 1) мету, завдання, функції, об'єкти та суб'єкти, що забезпечують цілеспрямовані дії відповідно до стратегій і пріоритетів у сфері парламентського фінансового контролю; 2) систему загальних і специфічних принципів парламентського контролю у сфері публічних фінансів; 3) форми, методи, інструменти й важелі здійснення парламентського контролю у сфері публічних фінансів на державному, регіональному та місцевому рівнях. Такий механізм визначає особливості та порядок здійснення парламентського контролю у сфері публічних фінансів та уможливує реалізацію його функцій в умовах утвердження засад публічного управління в Україні;

удосконалено:

– підходи до з'ясування складу і головних ланок сфери публічних фінансів як об'єкту парламентського контролю з урахуванням нового бачення “new public finance”, пов'язаного зі стиранням кордонів між національною економікою та зовнішнім світом, яке призводить одночасно до поглиблення взаємодії приватного бізнесу та публічного сектору країни, а також – до зростання конкуренції між ними;

– інституціональний підхід як методологічну основу уніфікації механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів за рахунок визначення особливостей інституціонального становлення Рахункової палати як органу парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні;

– підходи до обґрунтування перспектив модернізації діяльності Рахункової палати за рахунок: а) комплексного оцінювання ефективності діяльності Рахункової палати у 2012-2017 роках; б) розроблення напрямів удосконалення інформаційно-комунікативної складової організаційного механізму, що забезпечує посилення ефективності співпраці та координації між Рахунковою палатою та Верховною Радою України, а також громадянським суспільством; в) формулювання загальних пропозицій щодо перспектив розвитку Рахункової палати як вищої аудиторської інституції держави;

набули подальшого розвитку:

– понятійно-категорійний апарат у сфері парламентського фінансового контролю, у рамках якого уточнено сутність таких понять як: “парламентський фінансовий контроль” – різновид ДФК, що забезпечує реалізацію незалежного державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) у сфері публічних фінансів за допомогою, спеціально створеного парламентом країни незалежного контролюючого органу (Рахункова палата), який функціонує на засадах публічності; “механізми парламентського контролю у сфері публічних фінансів” – сукупність засобів цілеспрямованого впливу (норм, постулатів, стандартів, принципів, методів, інструментів та важелів впливу), за допомогою яких створюються умови для реалізації функцій парламентського контролю у сфері публічних фінансів;

– уніфікація проблем функціонування парламентського контролю у сфері публічних фінансів України, що надало можливість виявити й систематизувати особливості формування та реалізації механізмів такого контролю в Україні;

– пріоритетні напрями удосконалення механізмів парламентського контролю за публічними фінансами в Україні з урахуванням можливостей імплементації зарубіжного досвіду в цій сфері.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні наукові положення дисертаційного дослідження доведені до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій. Вони можуть бути використані в процесі реформування чинної системи парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи використано в практичній діяльності: Інституту законодавства Верховної Ради України у процесі вдосконалення чинного законодавства (довідка № 22/442-1-15 від 04 жовтня 2018 року); Ізмаїльської районної державної адміністрації (довідка № 01101-14/1896 від 21 вересня 2018 року) при підготовці стратегії економічного та соціального розвитку Ізмаїльського району на період до 2021 року та при складанні бюджету Ізмаїльського району на 2019 рік. Результати дисертаційного дослідження також були запроваджені Національною академією державного управління при Президентові України в навчальний процес при підготовці навчально-методичних комплексів і викладанні дисциплін “Стратегічне управління”, “Управління змінами та впровадження інновацій”, “Публічне управління на засадах проектного менеджменту” (довідка № 1/15-15-753 від 23 листопада 2018 року).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, що викладені в дисертації, отримані автором самостійно. У роботі використані лише ті положення та ідеї, що є результатом особистої роботи здобувача. Внесок автора конкретизовано у списку опублікованих праць за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Отримані результати, висновки та пропозиції наукового дослідження доповідались і обговорювались на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: “Публічне управління та публічна служба в Україні: стан проблем та перспективи розвитку” (Київ, 2018); “Теорія і практика актуальних наукових досліджень” (Запоріжжя, 2018); “Теорія і практика публічного управління та адміністрування у XXI сторіччі” (Київ, 2018); “Сімнадцяті осінні юридичні читання” (Хмельницький, 2018).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи опубліковано в 10 наукових працях, зокрема: у 6 статтях у наукових фахових виданнях України та ін. держав з наряду, з якого підготовлено дисертацію (у т. ч. 1 – у виданнях іноземних держав); у 4 тезах за матеріалами науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації – 252 сторінок. Обсяг основного тексту становить 211 сторінок. Робота містить 22 таблиці, 23 рисунки, 5 додатків, список використаних джерел налічує 280 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, розкрито стан наукової розробки проблеми, вказано на зв'язок роботи з науковими програмами та темами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено дані щодо апробації результатів дослідження, публікацій з теми дисертації, визначено структуру й обсяг роботи.

У **першому розділі** – “*Теоретичні засади парламентського контролю у сфері публічних фінансів*” – проаналізовано феномен “парламентського фінансового контролю” в науковому дискурсі; з'ясовано сутність публічних фінансів як об'єкту парламентського контролю; уточнено теоретичні аспекти в контексті уніфікації механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів.

Проведений аналіз феномену “парламентського фінансового контролю” в науковому дискурсі засвідчив, що в розвинутих демократичних країнах світу ПФК відображає цілеспрямований інноваційно-якісний етап розвитку системи ДФК, незалежної від політичного впливу, та демонструє принцип зворотнього зв'язку між владою та суспільством, надаючи при цьому об'єктивну інформацію про якість роботи держави. В Україні можливість Верховної Ради України (далі – ВРУ) здійснювати контроль у фінансовій системі за виконанням Державного бюджету України впливає з повноважень парламенту.

Загалом наукове осмислення та систематизацію базових категорій дослідження проведено в такій системі понятійно-категорійних координат: контроль → державний / публічний контроль → парламентський контроль → державний фінансовий контроль → державний зовнішній фінансовий контроль / аудит → публічний аудит → парламентський фінансовий контроль (парламентський контроль у сфері публічних фінансів). На цій підставі з урахуванням засад публічно-аудиторської парадигми розвитку ДФК запропоновано авторське трактування дефініції “*парламентський фінансовий контроль (ПФК)*” як різновиду ДФК, що забезпечує реалізацію незалежного державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) у сфері публічних фінансів за допомогою, спеціально створеного парламентом країни незалежного контролюючого органу (Рахункова палата), який функціонує на засадах публічності.

Доведено, що взаємодія суспільства і держави у сфері публічних фінансів, яка опосередковується дієвим парламентським контролем, визначається цілим рядом особливостей, зумовлених специфікою публічних фінансів, їх значенням для функціонування держави та забезпечення публічних інтересів. З огляду на це, під публічними фінансами запропоновано розуміти суспільно-економічні відносини, що виникають у процесі формування, розподілу (перерозподілу) та використання публічних фондів коштів, обумовлюють задоволення всіх видів публічного фінансового інтересу й поширюються на суб'єктів господарювання (незалежно від форми власності). Особливістю запропонованого визначення є те, що воно відповідає світовим тенденціям, адже абсолютизує роль та значення процесу колективізації людських потреб у виокремленні публічного сектора та публічних фінансів. Все це дозволило в роботі узагальнити головні ланки

системи публічних фінансів в Україні та їх склад із урахуванням нового бачення “new public finance”, пов’язаного зі стиранням кордонів між національною економікою та зовнішнім світом, яке призводить одночасно до поглиблення взаємодії приватного бізнесу та публічного сектору країни (тобто формування державно-приватного партнерства), а також – до зростання конкуренції між ними, що виходить за межі національних кордонів у відповідності до глобальних викликів сучасності.

Відзначено, що в сучасних умовах одним із визначальних питань гармонізації вітчизняного законодавства у сфері публічних фінансів до вимог ЄС є наявність конституційного принципу поділу ДФК на зовнішній по відношенню до органів виконавчої влади (парламентський контроль) і внутрішній (урядовий). При цьому у країнах ЄС для ідентифікації системи зовнішнього ДФК використовується термін “публічний аудит” (“аудит публічного сектору”), у той час як в Україні поняття ДФК не розмежовується і використовується як щодо внутрішнього, так і щодо зовнішнього ДФК.

Встановлено, що парламентський контроль у сфері публічних фінансів, з одного боку, здатний визначати конфлікти публічних інтересів у суспільстві, а з іншого – може стати спонукаючим фактором прийняття стратегічних рішень щодо розв’язання виявлених суперечностей (конфліктів публічних інтересів) у рамках публічного сектору. Останнє означає, що парламентський контроль у сфері публічних фінансів, використовуючи відповідні механізми управління, може стати джерелом вироблення стратегій з усунення конфліктів публічних інтересів в економічній, соціальній та інших сферах. При цьому під “механізмами парламентського контролю у сфері публічних фінансів” запропоновано розуміти сукупність засобів цілеспрямованого впливу (норм, постулатів, стандартів, принципів, методів, інструментів та важелів впливу), за допомогою яких створюються умови для реалізації функцій парламентського контролю у сфері публічних фінансів. Такий підхід дозволив уніфікувати три базові механізми парламентського контролю у сфері публічних фінансів, а саме: соціально-економічний; правовий; організаційний.

Зазначене стало основою для теоретичного обґрунтування моделі комплексного механізму парламентського контролю у сфері публічних фінансів як цілісної системи взаємодії соціально-економічного, правового та організаційного управлінських механізмів, що інтегративно об’єктивуються через:

1) мету, завдання, функції, об’єкти та суб’єкти, що забезпечують цілеспрямовані дії відповідно до стратегій і пріоритетів у сфері парламентського фінансового контролю;

2) систему загальних і специфічних принципів парламентського контролю у сфері публічних фінансів;

3) форми, методи, інструменти й важелі здійснення парламентського контролю у сфері публічних фінансів на державному, регіональному та місцевому рівнях (рис. 1).

Такий механізм визначає особливості та порядок здійснення парламентського контролю у сфері публічних фінансів та уможливорює реалізацію його функцій в умовах утвердження засад публічного управління в Україні.

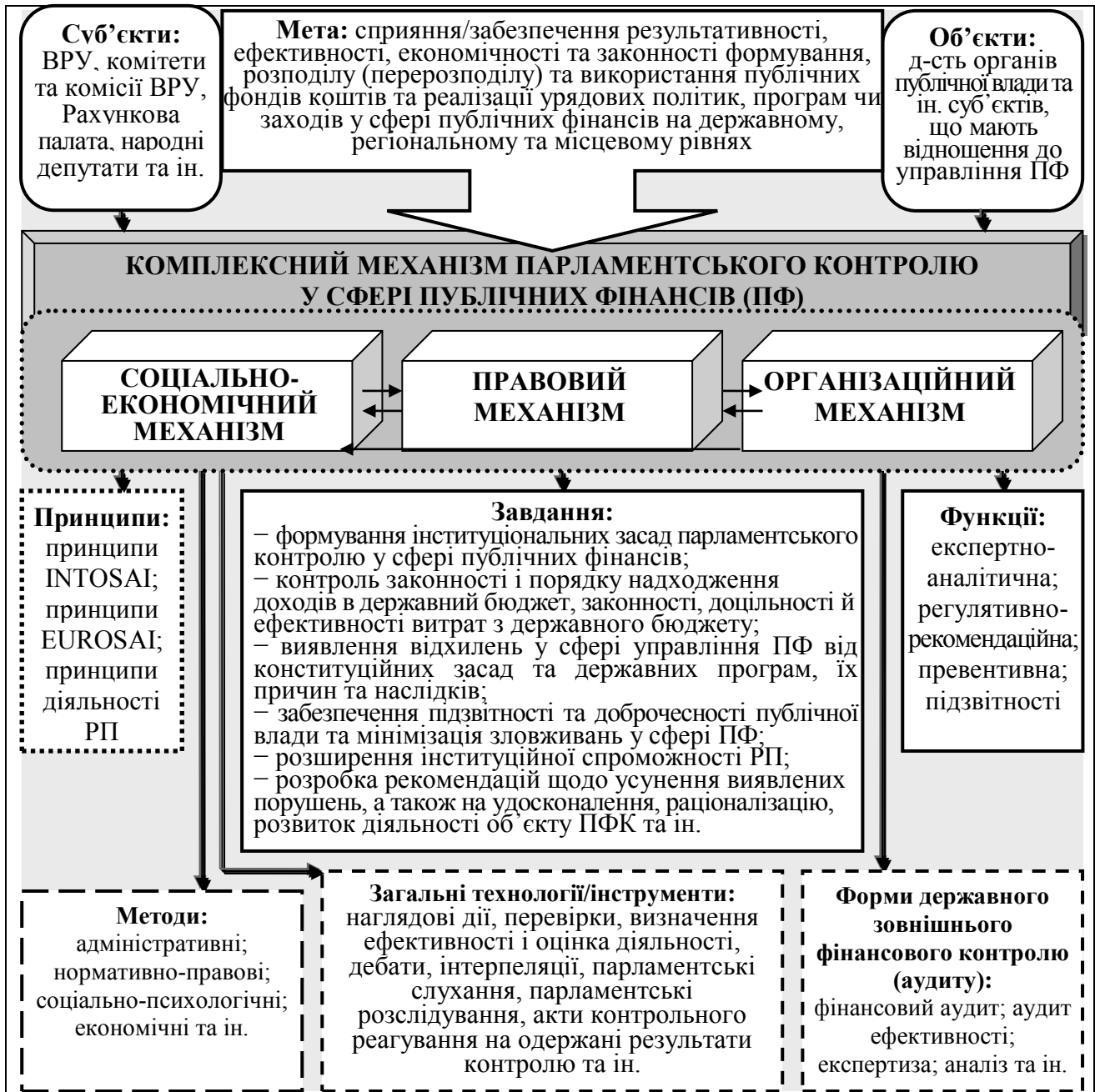

Рис. 1. Модель комплексного механізму парламентського контролю у сфері публічних фінансів

У другому розділі – “Особливості формування та реалізації механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні” – досліджено специфіку формування механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів в контексті еволюції вітчизняної системи державного фінансового контролю; охарактеризовано особливості реалізації механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів; проведено оцінку ефективності функціонування Рахункової палати як органу парламентського контролю у сфері публічних фінансів.

Проведені дослідження засвідчили, що Україна отримала у спадок від колишнього СРСР систему адміністративно-дисциплінарного контролю з усіма її недоліками, серед яких центральне місце займають безконтрольність,

відсутність підзвітності та превентивного характеру функціонування, повна неефективність і недолугість парламентського фінансового контролю.

Після проголошення незалежності України розпочинається новий етап розвитку парламентського фінансового контролю в Україні, який в роботі представлено в розрізі таких періодів: 1991-2000 рр. – формування базових засад соціально-економічного, організаційного і правового механізмів парламентського фінансового контролю в контексті поступового реформування, отриманої у спадок від колишнього СРСР системи ДФК; 2001-2013 рр. – подальша трансформація системи парламентського фінансового контролю, яка здійснюється з урахуванням засад, що дозволяють наблизити сформовану систему до європейських норм та міжнародних стандартів; 2014 р.-до ц.ч. – модернізація парламентського фінансового контролю у напрямку утвердження засад публічно-аудиторської парадигми, що супроводжується впровадженням “партнерських” засад між державою і суспільством.

На сьогодні в Україні вже створені належні правові та організаційні механізми, які частково відповідають вимогам європейських стандартів та забезпечують організаційно-функціональні потреби як ДФК загалом, так і парламентського контролю у сфері публічних фінансів у тому числі. Разом із цим, вони характеризуються наявністю таких недоліків, як: невпорядкованість нормативно-правової бази у сфері ДФК, що штучно ускладнює ієрархію розподілу функцій і повноважень суб’єктів фінансового контролю; відсутність єдиного уніфікованого закону у сфері парламентського фінансового контролю; не закріпленням законодавчо залишається статус Рахункової палати як вищого органу аудиту (далі – ВОА) в країні; не розмежовано сфери діяльності Рахункової палати та Держаудитслужби; значне відставання чинної законодавчо-нормативної бази парламентського контролю у сфері публічних фінансів від сучасних вимог Євроасоціації, стандартів INTOSAI (міжнародна організація вищих органів аудиту) та запитів громадянського суспільства; чинне законодавство практично не регламентує організацію парламентського контролю у сфері публічних фінансів на регіональному й муніципальному рівнях, де взагалі відсутня система представницького (народного) контролю; відсутність ефективних правових механізмів співпраці органів парламентського фінансового контролю із правоохоронними та судовими органами; неузгодженість системи ДФК із системою зовнішнього державного аудиту, що обумовлює невизначеність понятійного апарату в цій сфері; та ін. Все це дозволило встановити основні причинно-наслідкові зв’язки негативного стану ДФК в Україні та узагальнити й систематизувати головні проблеми функціонування системи парламентського контролю у сфері публічних фінансів у контексті визначених у роботі механізмів ПФК.

Особливості реалізації механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні досліджено на трьох рівнях, а саме: безпосередній контроль ВРУ; контроль Рахункової Палати; контроль комітету ВРУ з питань бюджету. Виявлено ряд юридичних колізій, пов’язаних із чинною редакцією ст. 27 Закону України “Про комітети Верховної Ради України”, у результаті чого запропоновано її привести у відповідність до положень

Регламенту Верховної Ради України. При цьому законодавчої конкретизації також потребують форми взаємодії комітетів ВРУ з Рахунковою палатою та іншими державними органами щодо реалізації цілей і завдань парламентського контролю у сфері публічних фінансів.

Доведено, що важливою віхою розвитку парламентського фінансового контролю в країні виступає створення Рахункової палати (як ВОА), яка за своєю природою та змістом є унікальною незалежною державною інституцією. На основі проведеного аналізу, в історії інституціонального становлення Рахункової палати запропоновано виокремлювати три етапи, пов'язані зі змінами, які вносились законодавцями до ст. 98 Конституції та до редакції Закону України “Про Рахункову палату”.

Обґрунтовано, що Закон України “Про Рахункову палату” (від 02.07.2015 року) заклав основу створення ефективного механізму парламентського контролю у сфері публічних фінансів в країні, у зв'язку з чим проаналізовано його новели та недоліки. На цій підставі з'ясовано основні інституційні механізми взаємодії Рахункової палати з ВРУ (у т.ч. з комітетами ВРУ). Констатовано, що формування вітчизняного законодавства в частині визначення статусу та повноважень Рахункової палати відбувається переважно з урахуванням принципів Мексиканської декларації незалежності ВОА, яка передбачає забезпечення незалежності ВОА у тих випадках, коли така незалежність не проголошена в Конституції держави, або проголошена лише формально.

Здійснено оцінку ефективності функціонування Рахункової палати у 2012-2017 роках за такими критеріями: результативність, дієвість, економічність.

Аналіз результативності її діяльності за 2012-2017 роки засвідчив зменшення кількості перевірених Рахунковою палатою об'єктів (із 903 до 635 або на 30%), що стало наслідком загального зменшення проведених контрольно-аналітичних та експертних заходів за цей же період (із 896 до 638 або на 29%). При цьому загальна кількість документів щодо реагування, за результатами проведених Рахунковою палатою контрольно-аналітичних заходів, має позитивну тенденцію до зростання: із 429 у 2012 році до 633 у 2017 році або на 35%) (рис. 2).

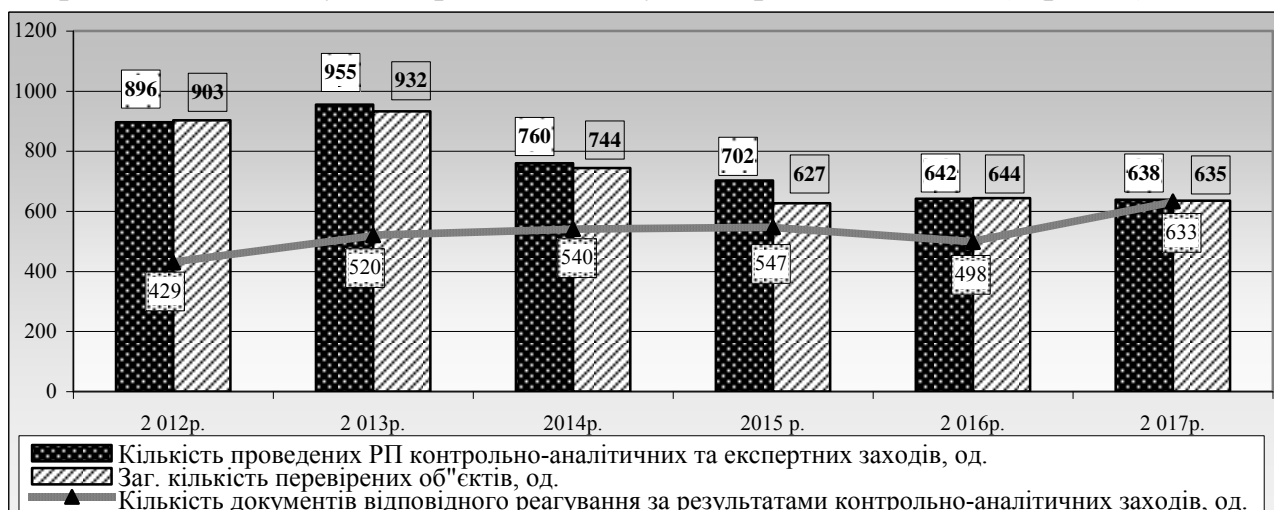

Рис. 2. Порівняльна динаміка основних показників результативності діяльності Рахункової палати у 2012-2017 рр., од.

Щодо оцінки дієвості Рахункової палати зауважимо, що кількість кримінальних справ і кількість справ про адміністративні порушення засвідчують низький рівень інформаційної взаємодії Рахункової палати з правоохоронними органами з питань виявлених порушень. Адже у 2017 році при виявленому Рахунковою палатою загальному обсягу порушень у сфері публічних фінансів на суму 23 млрд грн., до Генеральної Прокуратури України (далі – ГПУ) було передано всього 20 матеріалів, що на 17 менше показника минулого року (або близько 6% всіх виявлених правопорушень).

При цьому Рахункова палата активно взаємодіє з ВРУ та її комітетами (під час парламентських слухань, засідань ВРУ, підготовці законопроектів та ін.) (табл. 1). Так, наприклад, у 2017 році представники Рахункової палати взяли участь у 99 засіданнях її комітетів, що на 54 більше, ніж у 2012 році.

Таблиця 1

Форми участі представників Рахункової палати у засіданнях комітетів Верховної Ради України у 2012-2017 рр.

Форми участі	Роки					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Засідання комітетів, од.	45	67	32	64	72	99
Парламентські слухання, од.	н/д	н/д	3	7	12	2
Робочі групи, од.	н/д	н/д	3	11	51	56

Організація роботи Рахункової палати з громадськістю та оприлюднення матеріалів про ДЗФК (аудиту) здійснюється з урахуванням принципів гласності та відкритості різними шляхами, а саме через: надання інформаційних повідомлень про діяльність Рахункової палати у засобах масової інформації; офіційний веб-портал Рахункової палати, на якому розміщуються офіційні повідомлення, звіти, бюлетені, рішення та інші матеріали про її діяльність, у т.ч. міжнародну, а також постійно оновлюється база нормативно-правових актів, якими керується Рахункова палата; надання інформації за запитами (згідно Закону України “Про доступ до публічної інформації”).

Разом із цим, проведені розрахунки підтверджують високий рівень “умовної” економічної ефективності діяльності Рахункової палати, середнє значення якого за досліджуваний період склало 208,31 млн грн. Це засвідчує, що на 1 грн, витрачену із державного бюджету на забезпечення діяльності Рахункової палати, обсяг встановлених порушень та недоліків складає у середньому 208,31 грн. При цьому найменший показник “умовної” економічності (153,2 млн грн) спостерігався у 2012 р., що може бути пов’язано зі звуженням повноважень Рахункової палати з 2011 року, коли дана інституція мала право контролювати лише видаткову частину державного бюджету.

Отже, результати проведеного аналізу засвідчують, що на сьогодні Рахункова палата має високий, але нереалізований потенціал. Це пояснюється цілим комплексом сформованих проблем у контексті модернізації Рахункової палати, серед яких найбільш значущими є такі: відсутність конституційно закріпленого статусу вищого органу аудиту; відсутність повноважень на проведення аудиту власних надходжень органів місцевого самоврядування та

доходів і видатків державних підприємств; законодавчо не закріпленими залишаються заходи реагування на виявлені Рахунковою палатою правопорушення у сфері публічних фінансів; частково обмеженим залишається контроль за виконанням рекомендацій Рахункової палати внаслідок відсутності ретельного розгляду відповідних звітів ВРУ; малопродуктивна діяльність (велика кількість формальних та непотрібних звітів, частина з яких неопублічні); слабка та неефективна взаємодія Рахункової палати із органами Прокуратури та іншими правоохоронними органами; незадовільний рівень публічності та комунікацій з громадськістю, що обумовлює слабку обізнаність про діяльність Рахункової палати серед представників громадянського суспільства (особливо серед представників ЗМІ); неузгодженість понятійно-термінологічної бази у сфері ДЗФК (аудиту); та ін. Вирішення піднятих проблем вимагає логічного завершення реформи Рахункової палати, що сприятиме ефективному функціонуванню механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів, оскільки дозволить підвищити інституційну спроможність Рахункової палати як ВОА в Україні та обумовить практичну імплементацію статей 346 і 347 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

У **третьому розділі** – *Напрями удосконалення механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні: публічно-аудиторський аспект*” – узагальнено прогресивний зарубіжний досвід здійснення парламентського контролю у сфері публічних фінансів та виявлено можливості його імплементації в Україні; обґрунтовано перспективи модернізації Рахункової палати як вищої аудиторської інституції держави; розроблено пріоритетні напрями удосконалення механізмів парламентського контролю за публічними фінансами в Україні.

Дослідження зарубіжного досвіду функціонування механізмів парламентського фінансового контролю засвідчило, що на сьогодні незалежні державні вищі аудиторські інституції ефективно працюють більш, ніж у 190 країнах світу, спираючись у своїй діяльності на положення національних конституцій та спеціалізованих законів у цій сфері. При цьому Конституції різних країн по-різному визначають місце ВОА в системі державного управління, а саме ВОА: відносяться до парламентських інституцій (Австрія, Угорщина та ін.); мають статус самостійних і незалежних (Болгарія, Польща, ФРН та ін.); мають певні повноваження суду, або навіть є невід’ємною частиною національної судової системи (Італія, Франція та ін.).

З урахуванням зарубіжного досвіду здійснено узагальнення спільних рис організації та здійснення діяльності ВОА в різних країнах світу, головними з яких визначено такі: подібність типізації ВОА; незалежність ВОА, адже вони можуть виконувати свої завдання об’єктивно, якщо захищені від зовнішніх впливів та є незалежними політично, організаційно і фінансово від органів виконавчої та законодавчої влади органів; підзвітність ВОА парламенту та через засоби масової інформації (далі – ЗМІ) – громадськості, які виступають головною цільовою аудиторією звітів ВОА; статус і повноваження ВОА закріплюються національними Конституціями та спеціальними законами; ефективна й налагоджена система найму кваліфікованого персоналу ВОА, його

навчання та заохочення; функціонують на основі добре розробленої та задокументованої методології і стандартів ISSAI; ефективні процедури взаємодії з парламентом та громадянським суспільством з метою забезпечення партнерства із широким колом зацікавлених сторін на міжнародному, регіональному та національному рівні.

Для забезпечення максимально ефективного залучення громадян вищі аудиторські інституції у країнах ЄС використовують такі підходи: вчасне звітування (звіти часто презентують на прес-конференціях, у газетах, у новинах найпопулярніших телепередач і на радіостанціях, тому політики не можуть їх ігнорувати); надання роз'яснень; посилення комунікації (часто за рахунок створення спеціалізованих парламентських відділів або призначення уповноваженого співробітника з питань зав'язків з громадськістю, які відповідають за підтримку постійного зв'язку з відповідними профільними парламентськими комітетами) та ін.

Враховуючи викладене, вважаємо, що Рахунковій палаті в Україні доцільно невідкладно розпочати роботу над Стратегією інформаційної політики, яка була б відкритою як для обговорення, так і для співучасті зацікавлених державних та громадських інститутів.

Проведений порівняльний аналіз відповідності умов діяльності Рахункової палати міжнародним стандартам діяльності BOA засвідчив не лише наявні недоліки та прогалини щодо стану імплементації ISSAI в Україні, а й також суттєві позитивні зрушення на шляху інтеграції України до ЄС у сфері аудиту публічних фінансів та дозволив обґрунтувати перспективи її модернізації.

Зроблено висновок, що для логічного завершення реформи Рахункової палати як BOA у сфері публічних фінансів потрібні подальші виважені кроки, а саме доцільно: 1) забезпечити приведення законодавства в частині визначення конституційного статусу Рахункової палати як BOA у відповідність із положеннями Лімської декларації та внести зміни до ст. 98 (ч.1) Конституції України, де доцільно зазначити, що Рахункова палата є вищим незалежним органом ДЗФК/ аудиту в країні; 2) законодавчо закріпити за Рахунковою палатою функцію попереднього аудиту, який носить профілактичний характер у сфері управління публічними фінансами; 3) з метою уникнення дублювання функцій та повноважень у сфері контролю за публічними фінансами на законодавчому рівні уточнити особливості координації Держаудитслужби як органу ДФК з Рахунковою палатою як BOA; 4) передбачити в законодавстві право Рахункової палати на проведення аудиту законності / відповідності; 5) узгодити зі статтею 3 (п.2) Закону України "Про Рахункову палату" статтю 98 Конституції України, яка не закріплює її функціональної, організаційної та фінансової незалежності; 6) доопрацювати та законодавчо закріпити критерії конкурсного відбору кандидатів при призначенні на посади членів Рахункової палати; 7) розширити повноваження Рахункової палати щодо ДЗФК (аудиту) на всю сферу управління публічними фінансами; 8) забезпечити адаптацію вітчизняного законодавства у системі ДФК до законодавства ЄС і законодавчо конкретизувати поняття державного зовнішнього фінансового контролю та аудиту, враховуючи вимоги директивних документів INTOSAI та EUROSAI

(Європейська організація вищих органів аудиту); 9) розробити низку заходів, спрямованих на міжнародне співробітництво у сфері управління публічними фінансами, зокрема шляхом імплементації стандартів та методик INTOSAI, а також врахування найкращого досвіду ЄС у сфері зовнішнього аудиту публічних фінансів; 10) посилити механізми співпраці та координації між Рахунковою палатою та ВРУ; 11) сформувати систему взаємодії з питань підвищення ефективності аудиторських висновків та їх значення для прийняття подальших урядових та управлінських рішень; 12) посилити роботу з регулярного відстеження заходів реагування на повідомлення та висновки Колегії Рахункової палати керівництвом КМУ, міністерствами, ін. центральними органами виконавчої влади; 13) оновити професійну структуру фахівців Рахункової палати; 14) удосконалити стратегію інформаційної політики Рахункової палати; 15) забезпечити широке обговорення ролі ДЗФК (аудиту) за участі різних стейкхолдерів (народних депутатів, уряду, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, Державної фіскальної служби України; організацій громадянського суспільства тощо); 16) поглибити міжнародне співробітництво з Контактним комітетом BAI ЄС, ISSAI Implementation Development Initiative, INTOSAI та іншими BAI країн ЄС і США та ін.

До того ж у роботі уточнено напрями удосконалення інформаційно-комунікативної складової організаційного механізму, що забезпечує посилення ефективності співпраці та координації між Рахунковою палатою та ВРУ, а також громадянським суспільством.

З огляду на проведені результати дослідження, в роботі здійснено осмислення пріоритетних напрямів удосконалення механізмів парламентського контролю за публічними фінансами в Україні з урахуванням засад публічно-аудиторської парадигми його розвитку та можливостей імплементації зарубіжного досвіду в цій сфері. Зокрема, рекомендовано:

1) реально забезпечити впровадження принципів відкритого врядування в практику діяльності органів публічної влади в Україні та на цій основі здійснити імплементацію базових засад концепції “Good Governance”;

2) створити умови для формування належних інституціональних засад парламентського контролю у сфері публічних фінансів, враховуючи вимоги директивних документів INTOSAI та EUROSAI;

3) забезпечити подальший розвиток Рахункової палати як вищої аудиторської інституції держави, для чого необхідно терміново розробити Стратегію її реформування та розвитку, а також нові стандарти Рахункової палати як єдиної аудиторської ідеології для аудиторів та об'єктів аудиту, що забезпечить єдність та передбачуваність аудиторської практики, а також мінімізацію зловживань у сфері публічних фінансів;

4) сформувати адекватну сучасним вимогам та запитам інформаційно-комунікативну інфраструктуру парламентського контролю у сфері публічних фінансів, що дозволить проактивно комунікувати з цільовою аудиторією та пріоритезувати напрями такого контролю з урахуванням інтересів громадянського суспільства;

5) забезпечити розвиток навчальних можливостей та перепідготовки для фахівців, здатних до професійної діяльності у сфері аудиту публічного сектору. Для цього, наприклад, доцільно запровадити спецкурс аудиту публічних фінансів у ВНЗ та ін.

Вищезначені пріоритетні напрями удосконалення механізмів парламентського контролю за публічними фінансами в Україні надали можливість сформулювати бачення перспективної моделі парламентського контролю у сфері публічних фінансів в умовах утвердження засад публічного управління в Україні, яка: 1) формується та розвивається на концептуальних засадах теорії “Good Governance”, представляючи критерії парламентського контролю у сфері публічних фінансів на основі міжнародно-визнаних цілей, стандартів INTOSAI, а також внутрішніх національних потреб; 2) забезпечує результативність, ефективність, економічність та законність формування, розподілу (перерозподілу) та використання публічних фондів коштів і реалізації урядових політик, програм чи заходів у сфері публічних фінансів на державному, регіональному та місцевому рівнях; 3) розглядається як якісно-інноваційний етап розвитку контрольних функцій держави у сфері публічних фінансів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні розроблено нові наукові положення, які в сукупності дозволяють розв’язати важливу наукову проблему у сфері державного управління щодо теоретичного обґрунтування механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо їх удосконалення в умовах утвердження засад публічного управління в Україні. На підставі проведеного дослідження сформульовано низку висновків і рекомендацій.

1. Проаналізовано феномен “парламентського фінансового контролю” в науковому дискурсі та розвинено його понятійно-категорійний апарат. Зокрема, наукове осмислення та систематизацію базових категорій дисертаційного дослідження проведено в такій системі понятійно-категорійних координат: контроль → державний/публічний контроль → парламентський контроль → ДФК → ДЗФК/ аудит → публічний аудит → ПФК (парламентський контроль у сфері публічних фінансів). На цій підставі запропоновано авторське трактування таких базових категорій дослідження як “парламентський фінансовий контроль” та “механізми парламентського контролю у сфері публічних фінансів”.

2. Уточнено сутність публічних фінансів як об’єкту парламентського контролю та з’ясовано склад і головні ланки сфери публічних фінансів (публічні фінанси держави, публічні фінанси органів місцевого самоврядування, публічні фінанси суспільного (соціального) призначення), результативність і ефективність управління якими залежать від суб’єктивних дій органів публічної влади. При цьому застосовано інноваційне бачення “new public finance”, пов’язане зі стиранням кордонів між національною економікою та зовнішнім

світом, яке призводить одночасно до поглиблення взаємодії приватного бізнесу та публічного сектору країни, а також – до зростання конкуренції між ними. На цій підставі доведено, що взаємодія суспільства і держави у сфері публічних фінансів, яка опосередковується дієвим парламентським контролем, визначається цілим рядом особливостей, зумовлених специфікою самих публічних фінансів, їх особливим значенням для нормального функціонування держави та забезпечення публічних інтересів.

3. Уніфіковано механізми парламентського контролю у сфері публічних фінансів (соціально-економічний, правовий, організаційний) із позиції обґрунтування його комплексного механізму. Зазначене стало основою для теоретичного обґрунтування моделі комплексного механізму парламентського контролю у сфері публічних фінансів як цілісної системи взаємодії соціально-економічного, правового та організаційного управлінських механізмів, що інтегративно об'єктивуються через: 1) мету, завдання, функції, об'єкти та суб'єкти, що забезпечують цілеспрямовані дії відповідно до стратегій і пріоритетів у сфері парламентського фінансового контролю; 2) систему загальних і специфічних принципів парламентського контролю у сфері публічних фінансів; 3) форми, методи, інструменти й важелі здійснення парламентського контролю у сфері публічних фінансів на державному, регіональному та місцевому рівнях. Такий механізм визначає особливості та порядок здійснення парламентського контролю у сфері публічних фінансів та уможливорює реалізацію його функцій в умовах утвердження засад публічного управління в Україні.

4. Виявлено й систематизовано особливості формування та реалізації механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні. Для цього специфіку формування механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів досліджено в розрізі різних періодів в історії нашої держави. Встановлено, що на сьогодні в Україні вже створені належні правові та організаційні механізми, які частково відповідають вимогам європейських стандартів і забезпечують організаційно-функціональні потреби як ДФК загалом, так і парламентського контролю у сфері публічних фінансів у тому числі. Разом із цим, вони характеризуються наявністю комплексу проблем, які структуризовано в контексті визначених у роботі соціально-економічного, правового та організаційного механізмів.

Особливості реалізації механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні досліджено на трьох рівнях, а саме: безпосередній контроль ВРУ; контроль Рахункової Палати; контроль комітету ВРУ з питань бюджету. Доведено, що важливою віхою розвитку парламентського фінансового контролю в країні виступає створення Рахункової палати (як ВОА), яка є унікальною незалежною державною інституцією. У зв'язку з цим проаналізовано новели та недоліки нового Закону України “Про Рахункову палату”. На цій основі з'ясовано основні інституційні механізми взаємодії Рахункової палати з ВРУ (у т.ч. з комітетами ВРУ). Констатовано, що формування вітчизняного законодавства в частині визначення статусу та повноважень Рахункової палати відбувається переважно з урахуванням

принципів Мексиканської декларації незалежності ВОА, яка передбачає забезпечення незалежності ВОА у тих випадках, коли така незалежність не проголошена в Конституції держави.

5. Проведено оцінку ефективності діяльності Рахункової палати за трьома базовими критеріями: результативність, дієвість, економічність. Результати проведеного аналізу засвідчили, що на сьогодні Рахункова палата має високий, але нереалізований потенціал. З огляду на це обґрунтовано перспективи модернізації Рахункової палати як вищої аудиторської інституції держави за рахунок: 1) розробки напрямів удосконалення інформаційно-комунікативної складової організаційного механізму, що забезпечує посилення ефективності співпраці та координації між Рахункової палатою та ВРУ, а також громадянським суспільством; 2) формулювання загальних пропозицій щодо перспектив розвитку Рахункової палати як вищої аудиторської інституції держави у сфері публічних фінансів. Доведено, що практична реалізація сформованих пропозицій обумовлює логічне завершення реформи Рахункової палати, що сприятиме ефективному функціонуванню механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів, оскільки дозволить підвищити інституційну спроможність Рахункової палати як ВОА в Україні та обумовить практичну імплементацію статей 346 і 347 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

6. Розроблено пріоритетні напрями удосконалення механізмів парламентського контролю за публічними фінансами в Україні з урахуванням можливостей імплементації зарубіжного досвіду в цій сфері. Для цього проведено дослідження зарубіжного досвіду функціонування ВОА та узагальнено спільні риси їх діяльності в різних країнах світу. На цій основі здійснено осмислення пріоритетних напрямів удосконалення механізмів парламентського контролю за публічними фінансами в Україні з урахуванням засад публічно-аудиторської парадигми його розвитку. Зокрема, рекомендовано: реально забезпечити впровадження принципів відкритого врядування в практику діяльності органів публічної влади в Україні та на цій основі здійснити імплементацію базових засад концепції “Good Governance”; створити умови для формування належних інституціональних засад парламентського контролю у сфері публічних фінансів, враховуючи вимоги директивних документів INTOSAI та EUROSAI; забезпечити подальший розвиток Рахункової палати як вищої аудиторської інституції держави; сформулювати адекватну сучасним вимогам та запитам громадянського суспільства інформаційно-комунікативну інфраструктуру парламентського контролю у сфері публічних фінансів; забезпечити розвиток навчальних можливостей та перепідготовки для фахівців, здатних до професійної діяльності у сфері аудиту публічного сектору та ін.

У своїй сукупності вищезначені напрями надали можливість сформулювати бачення перспективної моделі парламентського контролю у сфері публічних фінансів в умовах утвердження засад публічного управління в Україні.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Бази́ка С.К. Аудит ефективності як перспективна форма аудиту публічного сектору в Україні / С.К. Бази́ка // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2016. – № 1. – С. 90–95 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.dy.nauka.com.ua/?op=8&w=C.+K.+Бази́ка.

2. Бази́ка С.К. Результативність та ефективність у державному управлінні: сутність понять та їх взаємозв'язок / С.К. Бази́ка // Право та державне управління (зб. наук. праць). – 2018. – Вип. 2 (31), т. 2. – С. 37–42.

3. Бази́ка С.К. Бюджетне планування як інструмент фінансового стратегічного управління / С.К. Бази́ка // Інвестиції: практика та досвід: наук.-практ. журн. – 2018. – № 18. – С. 114-118.

4. Тусупова Л.А. Уніфікація механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів / Л.А. Тусупова, С.К. Бази́ка // Вісн. НАДУ (Серія “Державне управління”). – 2018. – № 4. – С. 71–77.

Особистий внесок: уточнено сутність та роль державно-управлінських механізмів у сфері парламентського фінансового контролю та на цій підставі уніфіковано механізми парламентського контролю у сфері публічних фінансів із позиції обґрунтування комплексного механізму

5. Бази́ка С.К. Підходи до оцінювання ефективності публічного управління у світовій практиці / С.К. Бази́ка // Публічне управління і адміністрування в Україні (науковий журнал). – 2018. – Вип. 4 (секція 2). – С. 30–35.

Статті у закордонних наукових виданнях

6. Бази́ка С.К. Публичные финансы в системе стратегического управления: сущность, роль и функции / С.К. Бази́ка // Вестник университета “Туран”. – 2018. – № 4 (80). – С. 195-200.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

Тези конференцій

7. Бази́ка С.К. Зміст та роль аудиту ефективності в системі публічного аудиту / С.К. Бази́ка // Теорія і практика актуальних наукових досліджень: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 28-29 верес. 2018 р. – Херсон : Видавничий дім “Гельветика”, 2018. – С. 36–39.

8. Бази́ка С.К. Стратегічні напрями модернізації системи публічних фінансів в Україні / С.К. Бази́ка // Публічне управління та публічна служба в Україні: стан проблеми та перспективи розвитку: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 07-08 верес. 2018 р. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. – С. 62–65.

9. Бази́ка С.К. Сутність та особливості аудиту ефективності як перспективної форми аудиту публічного сектору / С.К. Бази́ка // Актуальні проблеми юридичної науки: зб. тез міжнар. наук. конф. “Сімнадцяті осінні юридичні читання”, 19-20 жов. 2018 р.: [у 2-х част.]. Хмельницький: Хмельниц. ун-т. упр. та права, 2018. – Ч. 1. – С.46–49.

10. Бази́ка С.К. Феномен парламентського фінансового контролю в науковому дискурсі / С.К. Бази́ка // Теорія і практика публічного управління

та адміністрування у XXI сторіччі: матеріали I-шої Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю здобувачів вищої освіти та молодих вчених, 30 листоп. 2018 р. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. – С. 56–59.

АНОТАЦІЯ

Бази́ка С.К. Механі́зми парламе́нтського контро́лю у сфе́рі публі́чних фіна́нсів в Украї́ні. – Кваліфіка́ційна науко́ва пра́ця на пра́вах рукопи́су.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Хмельницький університет управління та права, Хмельницький, 2019.

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне обґрунтування механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів та розроблено науково-практичні рекомендації щодо їх удосконалення в умовах утвердження засад публічного управління в Україні.

Проаналізовано феномен “парламентського фінансового контролю” в науковому дискурсі та розвинуто його понятійно-категорійний апарат. Уточнено сутність публічних фінансів як об’єкта парламентського контролю та з’ясовано склад і головні ланки сфери публічних фінансів. Уніфіковано механізми парламентського контролю у сфері публічних фінансів (соціально-економічний, правовий, організаційний) із позиції обґрунтування його комплексного механізму. Виявлено й систематизовано особливості формування та реалізації механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні. Проведено оцінку ефективності діяльності Рахункової палати та обґрунтовано перспективи її модернізації як вищої аудиторської інституції держави. Розроблено пріоритетні напрями удосконалення механізмів парламентського контролю за публічними фінансами в Україні на засадах публічно-аудиторської парадигми його розвитку з урахуванням можливостей імплементації зарубіжного досвіду в цій сфері.

Ключові слова: державне управління, механізми державного управління, парламентський контроль, публічні фінанси, парламентський контроль у сфері публічних фінансів, державний фінансовий контроль, публічний аудит, вищий орган аудиту.

ANNOTATION

Bazyka S. Mechanisms of parliamentary control in the field of public finances in Ukraine. – Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

Thesis for obtaining the candidate of sciences degree in public administration, speciality 25.00.02 – mechanisms of public administration. – Khmelnytskyi university of management and law, Khmelnytskyi, 2019.

In the dissertation research the theoretical substantiation of mechanisms of parliamentary control in the field of public finances has been carried out and scientific and practical recommendations for their improvement have been developed in the conditions of approval of the principles of public administration in Ukraine.

The phenomenon of “parliamentary financial control” has been analyzed in the scientific discourse and his conceptual-categorical apparatus has been developed. In particular scientific reflection and systematization of the basic categories of research of theoretical positions of parliamentary control in the field of public finances is conducted in such a system of conceptual-categorical coordinates: control → state / public control → parliamentary control → state financial control → state external financial control / audit → public audit → parliamentary financial control (parliamentary control in the field of public finances).

The essence of public finance as an object of parliamentary control has been specified and the composition and main branches of the sphere of public finance as an object of parliamentary control have been clarified taking into account the new vision “new public finance” related to the destruction of borders between the national economy and the outside world. This leads simultaneously to deepening the interaction of private business and public sector of the country, as well – to the growth of competition between them.

Mechanisms of parliamentary control in the field of public finances (socio-economic, legal and organizational) have been from unified from the position of substantiation of its complex mechanism. Such a mechanism determines the features and the procedure for parliamentary control in the field of public finances and makes it possible to realize its functions in conditions of approval of the principles of public administration in Ukraine

The features of formation and realization of mechanisms of parliamentary control in the field of public finance in Ukraine have been revealed and systematized on the basis of unification of the main problems functioning of parliamentary control in this area. These problems of parliamentary financial control have been structured on such blocks as socio-economic, legal and organizational.

The prospects of modernization of the Accounting Chamber activity have been substantiated: a) a complex assessment of the efficiency of the Accounting Chamber activities in 2012-2017; b) the development of directions for improvement of the information and communication component of the organizational mechanism which provides increasing efficiency of cooperation and coordination between the Accounting Chamber and the Verkhovna Rada of Ukraine, as well as the civil society; c) the formulation of general proposals concerning the prospects for the development of the Accounting Chamber as the Supreme Audit Institution of the State.

The priority directions of improvement of mechanisms of parliamentary public financial control have been developed in Ukraine taking into account the possibilities of implementation of foreign experience in this field.

Key words: public administration, mechanisms of public administration, parliamentary control, public finances, parliamentary control in the field of public finances, state financial control, public audit, supreme audit body.

Підп. до друку 28.01.2019. Формат 60×84 1/16.
Папір офсетний. Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 1,16.
Наклад 100 прим. Зам. № 5.

Віддруковано у Хмельницькому університеті управління та права.
29000, м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, 8
Тел.: (382)71-75-91 www.univer.km.ua

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики,
Телебачення та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої
Справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 2105 від 21.02.2005.

